

A hideg elleni védekezés feltételei adottak, a szükséges ruházati eszközök megfelelő mennyiségben minden alakulatnál rendelkezésre állnak.

A rendkívüli időjárás okozta tanulságokat nem szabad elfelejteni, arra időben fel kell készülni, mert ebben az évben is lesz tél.

3. A karbantartás és a biztonság összefüggése, a karbantartási-javítási munkák veszélyei

Pécskövi Lajos kpa.

A biztonság és a karbantartás olyan fogalmak, amelyek két különböző úton függenek össze egymással: először is, a karbantartást végzők a munka jellegénél fogva sokkal inkább kerülnek veszélyhelyzetbe, mint más munkakörben dolgozók; másodsor az épületek, építmények, gépek, berendezések, technikai eszközök és szerszámok biztonsága nagy mértékben függ a karbantartás rendszerességétől, színvonalától.

A karbantartás mint fogalom, magában foglalja a meghibásodást megelőző, valamint a javítási tevékenységet. Megelőző célt szolgál a karbantartási tevékenység, ha valamely gép, berendezés, technikai eszköz stb. meghibásodásának kizárására irányul a munkavégzés. Üzemzavar-elhárítási, vagyis javítási jellegű az a munkavégzés, amelyet meghibásodás után végeznek, de amelyre már korábban felkészültek anyagokkal, tartalék alkatrészekkel, szerszámokkal, berendezésekkel és javítókapacitással, vagyis szakmunkaerővel. Egyes üzemzavarok bekövetkezése megfelelő előrelátással megelőzhető, vagy bekövetkezésük valószínűsége minimálisra csökkenthető. Azokon a tevékenységi területeken, ahol az adott technológia folytán fokozott veszélyeztetettség áll fenn, a karbantartás színvonalának, minőségének olyannak kell lennie, hogy az üzemzavar a személyi állományt és a környezetet ne veszélyeztethesse. Minden tevékenységi területen szükséges az arra a területre speciálisan kifejlesztett karbantartási terv alkalmazása. Itt ügyelni kell arra, hogy csak bizonyos karbantartási tevékenység típusokat lehet és szabad általánosítani. A tervben meghatározott időszakonként – de legalább évenként egyszer – minden létesítményt, gépet, berendezést és technikai eszközt a biztonság szempontjából gondosan meg kell vizsgálni. A veszélyes berendezések vizsgálata és karbantartása nagy gyakorisággal is indokolt lehet.

Melyek a javítási és karbantartási munkák legfontosabb területei és veszélyei?

Épületek és építmények javítási-karbantartási munkálatainak végzésekor a feltételek általában rosszabbak mint új épületek készítése során, egyrészt azért, mert a munkavégzésben érintett szerkezeti részek vagy azok az elemek, amelyeken a munkásoknak mozogniuk kell, rossz állapotúak, másrészt azért, mert a munkálatokat sürgősen kell elvégezni a helyiségeknek a rossz időjárástól való megóvása érdekében (pl. tetőjavítás), végül pedig azért, mert a munkákat veszélyes berendezések és hálózatok (villamos-, gáz-, túlnyomásos légvezeték stb.) közelében kell végezni. A munkálatok veszélyeztetik a járókelők és az épületben tartózkodók testi épségét a tárgyak lezuhanása, az anyagmozgatás és -tárolás, a különböző gépi berendezések, emelőgépek használata miatt. Éppen ezért a munkák megkezdése előtt gondosan fel kell térképezni minden lehetséges baleseti forrást, és meg kell határozni a biztonsági intézkedéseket. Minden munkafá-

zist gondosan meg kell tervezni, ütemezni és a végrehajtás során ellenőrizni. A munka befejezése után meg kell szüntetni az összes lehetséges baleseti forrást, mint amilyen a veszélyes helyzetben otthagyott anyagok, szerszámok, állványok, létrák, hulladékok stb.

Az egyik alakulatnál történt, hogy irodaépület tatarozásának befejeztével a hulladékanyagokat felületesen távolították el. Az épület bejárata felé gyalogosan közlekedő személy egy deszkára lépett, melyből a kiálló szögek cipőjét átlukasztva mélyen a talpába fúródtak.

Gép, berendezés, technikai eszköz karbantartása, javítása során viszonylag gyakoriak a balesetek. Ezek egy részét a veszélyes körülmények között dolgozók figyelmetlensége, gondatlansága idézi elő, akik időnyerés céljából sokszor vállalnak szükségtelen kockázatot azzal, hogy a gépi berendezést feszültség alatt illetve mozgás közben vizsgálják, ellenőrzik, javítják.

Egy katonai szervezetnél történt, hogy a karbantartó villanszerelő egy nagy teljesítményű olvadóbiztosító meglazult csavarjának utánhúzását végezte, de a feszültségmentesítést nem hajtotta végre. Munka közben a villáskulcs a csavarról lecsúszott, zárlatot okozott és a szerelő keze és arca súlyos égési sérülést szenvedett.

Egy másik katonai szervezetnél a karbantartó a légkompresszor ékszíjának feszességét ellenőrizte. A műveletet úgy végezte, hogy a gépet nem állította le. Egy óvatlan pillanatban kabátjának ujjja az ékszija és a tárcsa közé szorult, a kezét odarántotta és alkarját két helyen eltörte.

A munkáknak lehetnek olyan fázisai – pl. be szabályozás – amikor mozgó gépen kell munkát végezni, de ilyen esetben a feladatvégzés veszélyeit fel kell ismerni és az óvintézkedéseket megtenni.

Számos baleset előidézője volt már, hogy a feladatvégrehajtásnak nincs biztonságos munkarendszere. Ebből következik pl., hogy a gépet elindítják, ugyanakkor a gépen még dolgoznak, tehát a munkavégzők között nincs meg a kívánt összhang. Ez különösen olyan nagy kiterjedésű gépeknél veszélyes, mint a szállítószalagok, konvektorok, kötélpályák stb.

Egy építkezésen a korábban meghibásodott szállítószalagot kezelője újra indította, de nem győződött meg a javítás teljes befejezéséről. Az egyik karbantartó lakatos még a gép zsírzását végezte, így indításkor a szalag elkapta a kezét, és a dobhoz szorította. Kézfeje roncsolásos, karja töréses sérülést szenvedett.

A balesetek egyik gyakori fajtája a gépekhez, géprészekhez való rossz hozzáférhetőség miatti sérülés, vagy súlyosabb esetben magasból való lezuhanás. Előbbi bármilyen gépnél, utóbbi az emelőgépek különböző fajtáinál, és magasépítésű berendezéseknél fordulhat elő. További veszélyeket hordoz magában, ha az emberek működő gépek felett dolgoznak. Amennyiben a berendezésekhez való gyakori hozzáférhetőség szükséges, úgy gondoskodni kell állandó szerelőemelvényekről, továbbá jól tervezett és gyártott hordozható készülékekről. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy ezek a kisegítő eszközök is megfelelő karbantartást igényelnek.

Szerelőüzemben történt, hogy a hidraulikus szerelőállvány karbantartását elmulasztották. Munkavégzők a hidraulika „ejtett”, ez a szerelőkosárban tartózkodó dolgozót váratlanul érte, elesett és súlyos fejsérülést szenvedett.

A karbantartási-javítási munkáknál gyakoriak a szemsérülések balesetek, melyek leginkább köszörülés, hegesztés, vágás, salakeltávolítás, forgácsolás, vízköltávolítás, vésés során következnek be a megfelelő védőeszköz használatának elmulasztása miatt.

A dolgozók esetenként megfedkeznek róla, vagy lebecsülik a villamosáram, a gőz, a meleg vagy zsíros felületek, a mérgező vagy egészségre ártalmas füstök, gázok, gőzök stb. veszélyeit.

Forgácsoló üzemben a villanyszerelő egy esztergagép mágneskapcsolójának javítását végezte, de a berendezés főkapcsolóját nem kapcsolta ki. Egy óvatlan pillanatban a fázisvezetőhöz ért, áramütést kapott, elesett és két bordája eltört.

Egy alakulatnál a sérült a mosdóban tisztálkodott miközben katonatársa a WC-t mértéktelenül sok sósavval tisztította. A belélegzett nagy mennyiségű savgőz légúti károsodást okozott.

A karbantartó, javító tevékenységet irányító felelős vezető csak akkor rendelheti el a munka megkezdését, ha meggyőződött arról, hogy a biztonságos munkavégzés feltételei adottak, tehát a berendezést leállították, a villamoshálózatról lekapcsolták, hideg állapotban van, és egészségre ártalmas anyagokat eltávolították, megtisztították és minden más szempontból biztonságosan lehet rajta dolgozni.

A karbantartási, javítási munka sokoldalúsága és változatossága miatt az esetek többségében elkerülhetetlenül veszélyes. Éppen ezért az ezen a területen dolgozóknál nagy körültekintéssel kell kialakítani az elővigyázatosságot és a reális veszélytudatot, mindenképpen meg kell gátolni a veszély megszokásából származó helytelen cselekedeteket.